

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی

Book Crossing

به مثابه سرمایه اجتماعی

سید محسن علوی پور *

مقدمه

من یک کتاب آزاد هستم نه گم شده و نه فراموش شده‌ام. به www.Bookcrossing.com مراجعه کن و این که مرا چگونه پیدا

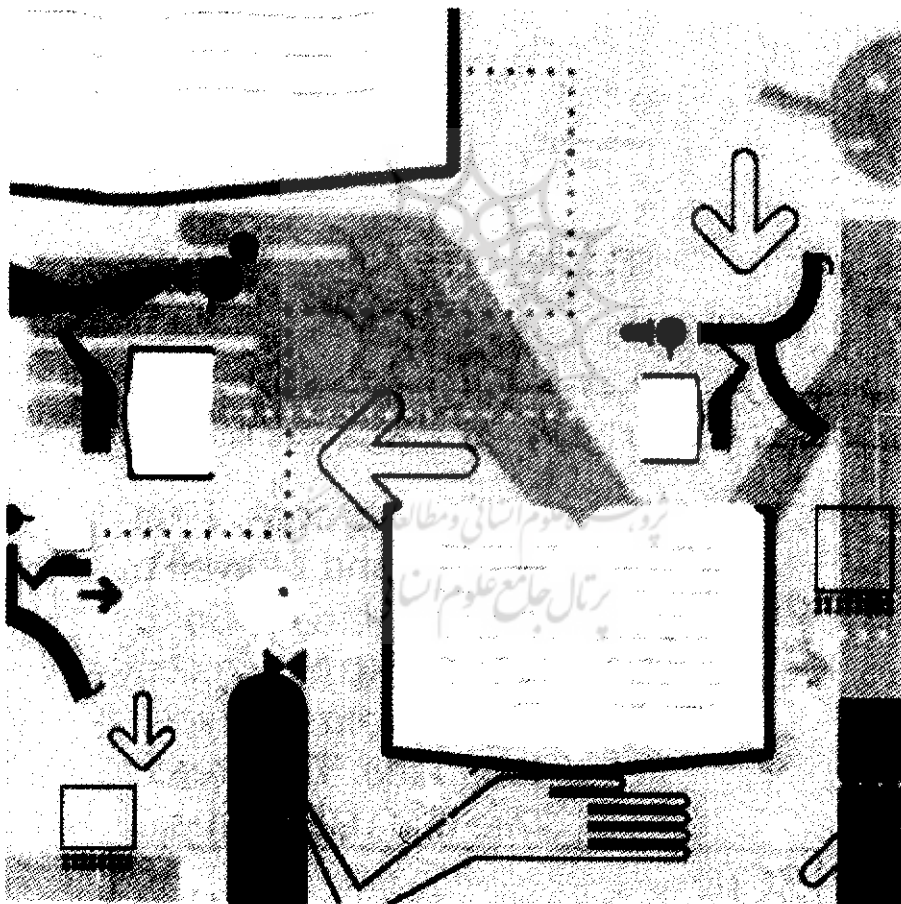

I am a free book. I am not lost and I haven't been forgotten. Go to www.bookcrossing.com and explain how you found me. Then read me and release me.

BCID

کرده‌ای را در آن جا شرح بده. سپس مرا بخوان و بعد مرا رها کن. این عبارتی است که ممکن است در پشت کتابی که آن را روی یک صندلی در پارک و یا کنار مجسمه‌ای در یک میدان و یا هر جای دیگر یافته‌اید، بودن یک کتاب بی‌صاحب در پارک را به حساب دیوانگی صاحب قبلی آن نگذارید این کتاب «آزاد» است. پس تعجب نکنید. عجیب بودن این مسئله تنها ناشی از عدم آشنایی شخص شما با تحولات دنیای کتاب است. شنبی در ماه مارس ۲۰۰۱، «رون هورن بیکر» (۱)، یکی از شرکای شرکت اینترنتی

«سیستم‌های انسانی» (۲) و همسرش «کائوری» (۳) در اثر آشنایی با سایت اینترنتی Photo Tag.org - که کارش پی‌گیری دوربین‌هایی بود که در طبیعت کم شده

بود - عمیقا به فکر فرو رفتند. آن ها پیش از این نیز با سایت WheresGeorge.com که با استفاده از شماره‌های سریال دلارها، مکان آن ها را ردیابی می‌کند - آشنا بودند و در نتیجه شگفتی و شغفی که از روبرو شدن با این سایت‌ها بدانها دست داد، به فکر استفاده از این روش در جای دیگری چون دنیای کتاب افتادند. حاصل دو ساعت جستجوی رون و کائوری در اینترنت واقعا مایوس کننده بود. در واقع، آن ها دریافتند که هیچ کار مشابهی در این زمینه در دنیای کتاب روی نداده است. نتیجه کار شگفت‌انگیز بود: دو ساعتی بیشتر نگذشته بود که آن ها بر روی نام Bookcrossing به توافق رسیدند و دامنه آن را ثبت نمودند و حتی کائوری لوگوی لازم برای این کار را نیز فراهم نمود. حال ساعت ۳ بامداد بود و Bookcrossing متولد شد.

روی هورن بیکر

مبدع و مدیر پروژه Book Crossing

فردای آن روز، رون طرح خود را با همکارانش در شرکت اینترنتی خود در میان گذاشت و آن ها نیز از طرح وی استقبال کردند، رونی، خود، مسئول اجرایی نمودن ایده خود شد و پس از چهار هفته کار شبانه‌روزی، در نهایت، در ۱۷ آوریل ۲۰۰۱، Bookcrossing.com با سرمایه ۵۰۰ دلاری، برای تبیین و تبلیغ در مطبوعات، به راه افتاد. این اولین و آخرین باری بود که برای Bookcrossing.com خرجی شد. از این زمان تا مارس ۲۰۰۲ که «مجله کتاب» در مقاله‌ای به معرفی این روش مطالعه کتاب پرداخت، میانگین مراجعه و عضویت در سایت حدود ۱۰۰ نفر در ماه بود. پس از انتشار این مقاله بود که Bookcrossing مورد توجه مجلات و روزنامه‌ها و حتی رادیو تلویزیون‌های مختلف قرار گرفت و تعداد اعضای آن با جهشی ناگهانی

به حدود ۳۰۰ عضو جدید در هر روز رسید؛ Google جایگاه اختصاصی را به آن در فهرست راهنمای خود داد Oxford English Dictionary Concise نیز در آگوست ۲۰۰۴ آن را وارد مجموعه لغات خود نمود. در تعریف این فرهنگ لغت از واژه Bookcrossing آمده است: {این کار} عمل رهاسازی کتاب در یک مکان عمومی است تا دیگران آن را برداشته و مطالعه کنند و سپس همین عمل را تکرار نمایند. (۴) البته این واژه هنوز در فرهنگ لغت‌های فارسی جایی پیدا نکرده است و ما واژه «تبادل کتاب» را به عنوان ترجمه این واژه پیشنهاد کرده و در این جا از آن استفاده خواهیم نمود.

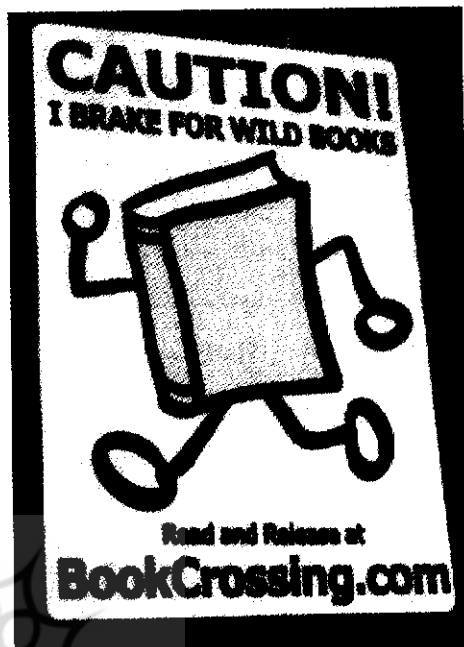
مبدعان و مدیران «تبادل کتاب»، هدف خود را از این کار «تبدیل نمودن دنیا به یک کتابخانه بزرگ» عنوان کرده‌اند و معتقدند که اعضای این شبکه «آن قدر کتاب را دوست دارند که آن را رها می‌کنند تا توسط دیگران پیدا شوند». از نظر آن‌ها این عمل همانند رهاسازی یک بطری حامل نامه در دریا است. کاری که نمی‌دانیم سرانجامش به کجا خواهد کشید، اما به هر حال از آن برای ایجاد ارتباط با آدم‌هایی استفاده می‌کنند که آن قدر از ما دور هستند که تنها با این کار امیدی به دوستی با آن‌ها می‌توانیم داشته باشیم. در واقع از نظر آن‌ها لذت واقعی استفاده از کتاب هنگامی به دست می‌آید که این امکان را برای دیگران نیز فراهم کنیم که آن کتاب را مطالعه کنند. البته این در تمام فرهنگ‌ها سابقه داشته است که فردی با شریک نمودن دوستان خود در استفاده خویش از یک وسیله، لذت آن را دوچندان کند. اما این جا اتفاق دیگری در حال رخ دادن است: کسانی که در این لذت با ما شریکند که نه آن‌ها را می‌شناسیم، نه دیده‌ایم و نه حتی علاقه‌ای به شناختن آن‌ها داریم.

در اینجا لذت در ابعاد وسیعتر - حتی می‌توان ادعا کرد «جهانی» - در میان همگان پخش می‌شود و تنها شرط شراکت در این لذت عضویت در یک انجمن «تبادل کتاب» است. انجمنی که عضویت در آن‌ها هزینه‌ای ندارد و تنها می‌تواند امکان بهره‌مندی شما از کتاب را به شکلی ناگهانی بسیار گسترده سازد. www.bookcrossing بزرگترین انجمن موجود در این زمینه در حال حاضر است.

آن‌ها نام «کارمای ادبیات» (۵) را برای این عمل خود انتخاب کرده‌اند که

بادآور چرخه کارما در ادیان شرق دور است چرخه‌ای که به شکلی بسیار ساده می‌توان گفت یادآور آن است که حوادثی که در زندگی انسان روی می‌دهند ناشی از افعال قدیم خود وی هستند و از این رو هرچه بیشتر انسان به کار خیر روی آورد بیشتر در زندگی با خیر روبرو می‌شود. فردی که در چرخه «تبادل کتاب» وارد می‌شود، خود باید در این چرخه باقی بماند و کتاب را پس از مطالعه «رها» کند. در غیر این صورت کارمای عمل او دامنگیرش خواهد شد. در این جا هیچ کس به

نگهداری کتاب ترغیب نمی‌شود. شعار چیز دیگری است: «بخوان و رها کن» (۷). البته این مانع از مالکیت ذهنی کتاب نیست. رونی خود در این باره می‌گوید: «این عمل به مردم حس به اشتراک گذاشتن کتاب هایشان را - بدون ایجاد حس از دست دادن آن‌ها - می‌دهد. من خود را مالکیت کتاب از طریق آزاد ساختن آن می‌دانم.» با این وجود، داستان به همین سادگی نیست. یکی از مشکلاتی که بر سر راه «تبادل کتاب» وجود دارد، عدم آگاهی عموم مردم نسبت به آن است. به عنوان مثال تس کریسن، نویسنده کانادایی عضو انجمن «تبادل کتاب»، در تعریف خاطره خود از سفرش به مونیخ می‌گوید: «هنگامی که کتاب را به رستوران، روی صندلی کنار خود گذاشتم و از رستوران بیرون آمدم، فریادهای پیشخدمت را در پشت سر شنیدم که با صدا زدن من می‌خواست کتابی را که در آن جا گذاشته بودم را به من بدهد و وقتی به او گفتم که کتاب را هم آنجا بگذارد، مرا همانند یک دیوانه نگر بست و رفت.»

کتاب نیز مراجعه می‌کند با مشکلات دیگری روبرو است. نگاه‌های افرادی که به او به چشم یک دزد نگاه می‌کنند و فکر می‌کنند که او کتابی را که شخص دیگری جا گذاشته است، برای خود بر می‌دارد به راستی تحمل‌ناپذیر است. این مسئله به ویژه هنگامی تبدیل به بحران می‌شود که کتاب در جاهایی مانند کافی‌شاپ و یا رستوران به چرخه گذاشته می‌شود. چگونه می‌توان برای صاحب رستوران و یا گارسن توضیح داد که این کتاب عضوی از خانواده کتاب‌های چرخشی است؟ برچسب نصب شده روی کتاب - که متن آن در آغاز این نوشته آمد - کمک خوبی است. اما اگر صاحب رستوران کوشش به این حرف‌ها بدهکار نباشد چه؟ به هر حال، این‌ها از جمله مشکلاتی است که «تبادل کتاب» در اثر ناشناخته بودن در سطح جامعه با آن‌ها روبرو است.

با این وجود تعجب نکنید از این که ایران را نیز در لیست کشورهای کپی‌رایت‌ناشناس قرار داده‌اند. در کشور ما نیز این کار، هر چند بسیار محدود، آغاز شده است و این امکان برای هر کدام از ما وجود دارد که روزی با یک «کتاب آزاد» مواجه شویم. البته برای اطلاع از مکان و زمان عرضه کتاب می‌توانید به سایت مراجعه کنید. هر فردی که کتاب را به چرخه می‌گذارد، معمولاً در صفحه‌ای که در سایت معرفی کتاب وجود دارد، زمان و مکان این کار را مشخص می‌کند. به عنوان مثال، کیتی ویک (۸) که کتاب *Here's to You, Rachel Robinson* را در نائینگهام انگلستان در ۲۷ اکتبر ۲۰۰۶ عرضه کرده است، در توضیح می‌نویسد: «این کتاب، عصر فردا در میدان تبادل کتاب بیرمنگام «رها» خواهد شد»

«تبادل کتاب» به مثابه سرمایه اجتماعی

همان‌طور که به شکلی خلاصه نیز در بالا توضیح داده شد، اندیشه «تبادل کتاب» به شکلی بی‌سابقه در ذهن مبدعان آن شکل نگرفت. وجود تجربه‌های قبلی، از جمله مواردی که در بالا درباره دوربین‌های گمشده و یا دلار ذکر شد، پیش‌زمینه‌هایی بودند که شرایط را برای بروز و ظهور اندیشه «تبادل کتاب» فراهم نمودند. اما حتی این تجربه‌ها نیز در مقوله فراگیر و با اهمیت‌تری به نام «سرمایه اجتماعی» ریشه دارند.

سرمایه اجتماعی چیست؟ سرمایه اجتماعی، به عنوان شاخصی برای سنجش سلامت یک جامعه شناخته می‌شود. سرمایه اجتماعی، منبع سازماندهی‌های رسمی و غیر رسمی خارج از چارچوب فراهم می‌کند. در حقیقت سرمایه اجتماعی، سنگ بنای جامعه‌ای است که در آن نگرش افراد از صورت «حسابگران خودخواه، دارای وجدان اجتماعی کم و احساس مسئولیت ناچیز» به «اعضای جامعه‌ای با منافع و مفروضات و احساس سود مشترک» تغییر یافته است.

به طور کلی، سرمایه اجتماعی را می‌توان به وجود کیفیت‌هایی چون اعتماد میان افراد، حمایت‌های دو جانبه، روابط متقابل و فعالیت‌های داوطلبانه، ارزش‌ها و هنجارهای مشترک میان افراد جامعه نسبت داد.

از «اعتماد» (۹) به عنوان ویژگی اساسی سرمایه اجتماعی نام می‌برند که خود بر هنجاری چون «روابط متقابل عمومیت یافته» (۱۰) بنا می‌شود. روابط متقابل عمومیت یافته را می‌توان به صورت «انجام کاری برای دیگری بدون انتظار جبران آن در همان لحظه» تعریف کرد، چرا که «فرد مطمئن است که در جایی دیگر در آینده این محبت او بی‌پاسخ نخواهد ماند». و از این رو این عمل را بدون دلبره و ناراحتی انجام می‌دهد. تعریف واضحی از این ویژگی را می‌توان در ضرب‌المثل «تو نیکی میکنی و در دجله انداز - که ایزد در بیابانت دهد باز» یافت. از این رو این ویژگی را می‌توان تا حدودی شامل «عدم اطمینان» و «ریسک» و «کار داوطلبانه بدون اجر» دانست. در این جا رابطه صریحی را می‌توان میان روابط متقابل و اعتماد یافت. فرد بر اساس امید قوی به این که در آینده کسی کاری را در ازای این کار داوطلبانه او صورت خواهد داد، دست به عمل داوطلبانه می‌زند و از اینرو این ویژگی بر اعتماد عمومیت یافته میان افراد جامعه بنا می‌شود.

عنصر اساسی دیگر تشکیل‌دهنده سرمایه اجتماعی، «مشارکت در شبکه‌های روابط اجتماعی مدنی» است. افرادی که بیشتر به امور اجتماعی می‌پردازند، بیشتر امکان بنای روابط متقابل و ایجاد اعتماد میان خود با دیگران را دارند. اعتمادی که نه تنها برای شروع مشارکت در شبکه روابط مدنی لازم است، که برای ادامه روابط اجتماعی نیز ضروری است. شبکه‌های اجتماعی فرصت مناسبی برای بسیج توانایی ایجاد روابط

اجتماعی مفید برای جامعه است. عضویت در این شبکه‌ها، می‌تواند به افراد در ایجاد روابط اجتماعی بهتر، اعتماد متقابل و روابط دوجانبه و متقابل، کمک کند. از این رو، این مشارکت را می‌توان وسیله مناسبی برای ایجاد و گسترش دیگر عناصر اساسی سرمایه اجتماعی چون اعتماد و روابط متقابل دانست. در حقیقت عضویت در این شبکه‌ها می‌تواند اعتماد را از سطح «شخصی» (۱۱) به سطح «عمومی» (۱۲) و «اجتماعی» (۱۳) ارتقا دهد. آشنایی افراد جدید در این شبکه‌ها با یکدیگر و حتی آشنایی کسانی که به صورت رودر رو نیز برخوردی با یکدیگر ندارند و لزوم همکاری و همکاری در این شبکه‌ها، می‌تواند به گسترش توانایی اعتماد میان افراد و هم چنین روابط متقابل بیانجامد.

رابطه میان اعتماد و روابط متقابل با شبکه‌های اجتماعی را می‌توان به مسئله فلسفی تقدم مرغ و تخم مرغ تشبیه کرد. چرا که وجود اعتماد و روابط متقابل برای مشارکت در شبکه‌های اجتماعی اساسی است و از سوی دیگر شبکه‌های اجتماعی، می‌توانند به ایجاد و گسترش این دو - اعتماد و روابط متقابل - کمک کنند.

با اندازه‌گیری مشارکت افراد در انجمن‌های داوطلبی نیز می‌توان به طور غیر مستقیم همکاری آن‌ها در گسترش سرمایه اجتماعی را مشخص کرد. افراد اعتماد کننده، معمولاً «بیشتر» در سازمان‌های داوطلبانه مشارکت می‌کنند. مسئله همکاری در کارهای داوطلبانه را می‌توان صورت دیگری از روابط متقابل، ذکر شده در بالا، دانست. چرا که در این جا نیز افراد با ضریب بالایی از اعتماد و انتظار رفتار متقابل از سوی دیگر شهروندان، به مشارکت اقدام می‌کنند. این خطر کردن، نشانگر آمادگی افراد برای ایجاد روابط اجتماعی بهتر، اعتماد کردن و روابط متقابل و همکاری در زمینه‌های مختلف خدمات اجتماعی است.

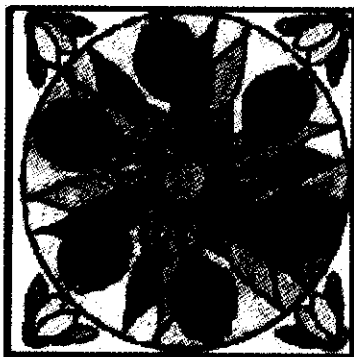
در کل سرمایه اجتماعی را می‌توان سطحی از ایجاد رابطه با دیگران به عنوان افرادی با اهداف و مقاصد مشترک، نه به عنوان غریبه، دشمن و یا رقیب و ... دانست. در حقیقت سرمایه اجتماعی در دنیای امروز، را می‌توان به عنوان جایگزینی برای شعار «برادری» (۱۴) از مجموعه شعارهای اساسی انقلاب کبیر فرانسه، «آزادی، برابری، برادری» دانست.

«تبادل کتاب» یکی از نمودهای اصلی شاخص «روابط متقابل» برای سرمایه اجتماعی است. البته دسته‌بندی کردن آن به صورت اختصاصی در این قالب چندان درست به نظر نمی‌رسد. در واقع، در این عمل، فرد علاوه بر این که به انجام عملی دست می‌زند که به دنبال بهره‌گیری آنی از سود حاصل از آن نیست. «اعتماد» پیشینی نسبت به کسانی که در این عمل با وی شریکند را نیز چاشنی کار خود می‌سازد و معتقد است که آن‌ها نیز همین کار را درباره این کتاب و هم چنین دیگر کتاب‌هایی که به دست می‌آورند، صورت خواهند داد. از این نظر فرد مطمئن است که کتابی که «رها» ساخته است، تا پایان «رها» خواهد ماند. از سوی دیگر، بهره‌مند شدن از ثمرات «تبادل کتاب»، منوط به عضویت در شبکه‌ای است که این عمل در آن به عنوان یک هنجار پذیرفته شده و طبیعی صورت می‌گیرد. عضویت در این شبکه از جهت دیگری نیز تأثیرگذار است. فرد در وهله اول که کتاب را به سایت www.Bookcrossing.com ارائه می‌دهد، شماره‌ای (۱۵) دریافت می‌کند که سند ردیابی کتاب محسوب می‌شود. با پیدا شدن کتاب از سوی هر کس (که آن را به سایت اعلام خواهد کرد)، مدیریت سایت در نامه‌ای به پست الکترونیک افرادی که پیش از این کتاب را داشته‌اند، آن‌ها را همواره از سرنوشت کتاب باخبر نگاه می‌دارد. اعتماد گسترش یافته‌ای که در اثر این کتاب نزد صاحبان قدیمی کتاب (اگر این تعبیر درست باشد) پدید می‌آید، خود به انباشته شدن سرمایه اجتماعی نزد آن‌ها می‌انجامد. این فرایند سه مرحله دارد که در سایت از آن با نام R۳ نام برده می‌شود. نخست «خواندن» (۱۷) یک کتاب خوب، سپس «ثبت» (۱۸) نام کتاب در سایت و دریافت شماره اختصاصی آن (BCID) و چسباندن برچسب «تبادل کتاب» بر روی آن (شکل‌های زیر) و در نهایت «رها» نمودن آن برای «دیگری» تا آن را مطالعه نماید. این مرحله می‌تواند به اشکال گوناگون صورت گیرد، مثلاً ارائه آن در یک بازار خیریه، رها کردن روی نیمکت یک پارک و یا «فراموش کردن» آن در یک کافی‌شاپ.

نکته‌ای که در سایت خودنمایی می‌کند، متنی است که مدیران سایت برای بخشیدن اطمینان خاطر به ناشران و فروشندگان کتابی که از احتمال کاهش فروش خود در هراسند، نگاشته‌اند. حقیقت جالب توجهی که در این جا مطرح می‌شود آن

I am a free book. I am not lost and I haven't been forgotten. Please, go to www.bookcrossing.com, enter my BCID (below) and explain how you found me. Then read me & release me.

BCID:

Registered by:

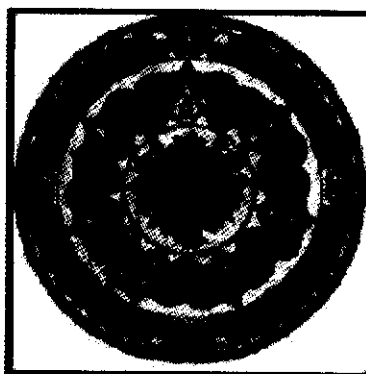
Date:

Place:

www.bookcrossing.com

Book label designed by bealrina

I am a free book. I am not lost and I haven't been forgotten. Please, go to www.bookcrossing.com, enter my BCID (below) and explain how you found me. Then read me & release me.

BCID:

Registered by:

Date:

Place:

www.bookcrossing.com

Book label designed by bealrina

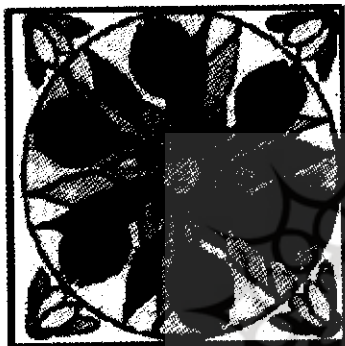
است که این امر باعث کاهش فروش آن ها نخواهد شد، چرا که بسیاری از اعضای این انجمن، دو جلد از کتاب مورد علاقه خود را خریداری می کنند؛ یکی برای استفاده شخصی خود تا زمانی که به آن احساس نیاز می کنند؛ و دیگری برای عرضه در سایت، یعنی هدف اصلی از عضویت در این انجمن، نه بهره مند شدن صرف از امکان استفاده ارزان تر از کتاب، که به دست آوردن حس «لذت» حاصل از تشریک «لذت» خود از خواندن یک کتاب خوب با دیگران است دیگرانی که لزوماً آشنا نیستند و حتی این احتمال به شدت وجود دارد که هرگز هم شناخته نشوند.

دیگرانی که ارتباط با آن ها نیز در راستای افزایش سرمایه اجتماعی فرد و به دست

آوردن احساس عضویت در اجتماعی معنا می‌یابد که عضویت در آن امری مفید به نظر می‌رسد.

«تبادل کتاب» از جهت دیگری نیز جالب به نظر می‌رسد: با ورود اینترنت به زندگی خصوصی مردم، بحث‌ها درباره کیفیت روابطی که در دنیای مجازی به وجود می‌آید، آغاز شد. عده‌ای معتقد بودند که این روابط نیز مانند روابط سنتی انسان‌ها خواهد بود و تنها شکل آن متفاوت است. البته این بحث اساسی‌تر از آن است که

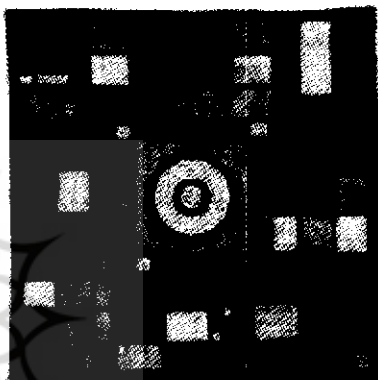
I am a free book. I am not lost and I haven't been forgotten. Please, go to www.bookcrossing.com, enter my BCID (below) and explain how you found me. Then read me & release me.

BCID:
Registered by:
Date:
Place:

www.bookcrossing.com

Book label designed by beatrix

I am a free book. I am not lost and I haven't been forgotten. Please, go to www.bookcrossing.com, enter my BCID (below) and explain how you found me. Then read me & release me.

BCID:
Registered by:
Date:
Place:

www.bookcrossing.com

Book label designed by beatrix

در این مجال بدان پرداخته شود ولی ذکر آن برای ورود به مزیت دیگر «تبادل کتاب» لازم به نظر می‌رسد. در واقع حتی آنانی هم که با تاکید بر اولویت روابط سنتی انسانی، روابط اینترنتی را ناپایدار می‌دانند نیز اذعان دارند که بعضی از این روابط می‌تواند با پایه قراردادن ارتباط عمومی تر، زمینه را برای ایجاد ارتباطات شخصی عمیق و قابل اعتماد فراهم سازد. از جمله این روابط عمومی اینترنتی که می‌تواند زمینه سیاسی برای ارتباطات عمیق فردی فراهم سازد، عضویت در گروه‌ها و انجمن‌های آن‌لاین است که با ایجاد حس عضویت اجتماعی در افراد آن‌ها را برای دنبال کردن اهداف ویژه و پس از آن ارتباطات نزدیکتر و حتی رودررو آماده می‌سازد. انجمن «تبادل کتاب» نیز از جمله این گروه‌های هدفمند است که بدون وجود اینترنت حیاتی برای آن قابل تصور نیست. از دیگر گروه‌های اینترنتی همسان می‌توان از انجمن‌های طرفدار محیط زیست و یا مدافع حقوق زنان و کودکان و یا اقلیت‌ها نام برد. اما ویژگی‌ای که «تبادل کتاب» را در این جا متمایز می‌کند، نوع هدفمند بودن آن است. در دیگر انجمن‌های ذکر شده، عموماً دفاع از حقی و یا اقدام برای جلوگیری از تخریب و نابودی طبیعت و امثال این‌ها «هدف» به شمار می‌رود. «تبادل کتاب» از جمله معدود انجمن‌هایی است که در آن وسیله و هدف بر هم منطبقند. یعنی برخلاف دیگر گروه‌ها که افراد دور هم جمع می‌شوند تا هدفی را پی‌گیری کنند، در این جا صرف «دور هم جمع شدن» و «اشتراک» نیز خود هدف است. آن گونه که در سایت www.bookcrossing.com نوشته شده است. اعضای این انجمن کسانی هستند که «هم عاشق کتاب هستند و هم عاشق به اشتراک گذاشتن آن»، البته کسی منکر آن نیست که امکان بهره‌مند شدن از کتاب‌های خواننده شده دیگران از جمله مزایای مهم عضویت در این انجمن است ولی - همان‌گونه که پیشتر ذکر شد - بسیاری از افراد کتاب‌هایی را به چرخه وارد می‌کنند که خود دو نسخه از آن را تهیه نموده‌اند و البته برایشان این امکان فراهم بود که به جای این کار دو جلد کتاب متفاوت را خریداری نمایند. انجام این کار نشانگر آن است که هدف چیز دیگری بوده است و آن «عضویت در اجتماع»ی است که «لذت» کتاب خواندن به «اشتراک»

گذاشته می‌شود. از جمله این نتایج می‌توان به انجمن ماهیانه زنان مبادله‌کننده کتاب (۱۹) وین به نام «شب بانوان» (۲۰) نام برد که در آن بانوان موردنظر با جمع شدن دور یکدیگر، درباره کتاب بحث و تبادل نظر می‌کنند.

مشارکت در این انجمن به سه شکل مختلف (البته به غیر از «تبادل کتاب» که هویت اصلی آن است) امکان‌پذیر است، از طریق عضویت و مشارکت در «اجتماع مباحث آن‌لاین» (۲۱) عضویت در «لیست مباحثه از طریق ۲۲» (E-mail) و در نهایت از طریق فراهم نمودن «محلّی برای مبادله کتاب» (۲۳) که تنها در صورتی امکان‌پذیر است که فرد صاحب مکانی چون رستوران، کافی شاپ، کتابفروشی و ... باشد و این هم سه نشانگر اهمیت نشان دادن رفتار اجتماعی و، به بیانی دیگر، دارا بودن سرمایه اجتماعی است.

جمع‌بندی

گسترش سرمایه اجتماعی در هر جامعه‌ای نیازمند فرهنگ‌سازی برای آن است. ایجاد فرهنگ فعالیت داوطلبانه در انجمن‌های اجتماعی و هم‌چنین اعتماد به دیگر افراد جامعه از جمله آن‌هاست. کتاب یکی از مهمترین ابزارهای فرایند فرهنگ‌سازی می‌باشد و چه خوب است که خود در این فرایند به نحوی عینی مورد توجه قرار گیرد. «تبادل کتاب» پروژه‌ای است که امکان تحقق بخشیدن به این مهم را فراهم می‌آورد. البته در کشور ما کتابخوانی در میان عموم مردم چندان جایی ندارد و شاید بتوان مدعی شد که استفاده از این پروژه در گسترش فرهنگ مشارکت و جامعه‌پذیری چندان اثرات اجتماعی ملموسی نداشته باشد. با این وجود، تلاش برای اجرای آن در میان اقدشار نخبه جامعه و هم‌چنین گنجاندن آن در امور فوق برنامه دانش‌آموزان و حتی دانشجویان، می‌تواند زمینه را برای تاثیرگذاری این پروژه در جامعه فراهم نماید. با این کار می‌توان هم انگیزه‌ها و علایق افراد برای دوستی با کتاب بیشتر نمود و هم در طول این فرایند، جامعه‌پذیری را نیز آموزش داد. «تبادل کتاب» یک سرمایه اجتماعی است که هر اندازه در جامعه‌ای گسترش یابد، آن را به

-
- 1- Ron Hornbaker
 - 2- Humankind systems, Inc.
 - 3- Kaori.
 - 4- Book Magazine.
 - 5- The practice of leaving a book in a public place to be picked up and read by others, who then likewise.
 - 6- The Karma of Literature.
 - 7- Read & Release.
 - 8- Tess Crebbin.
 - 9- Kitti Wake.
 - 10- Trust.
 - 11- Generalized reciprocity.
 - 12- Civic engagement.
 - 13- Personal.
 - 14- General.
 - 15- Social.
 - 16- Fraternity.
 - 17- BCID (BookCrossing ID number).
 - 18- E- mail.
 - 19- Read.
 - 20- Register.
 - 21- Release.
 - 22- BookCrosser Ladies.
 - 23- Vienna Ladies night.
 - 24- Online Discussion Forum.
 - 25- The Email discussion list.
 - 26- Official Crossing Zone.

